

INFORMATIE EN INTRODUCTIE | CULTURELE EN CREATIEVE SECTOR

Op donderdag 11 april a.s. vindt een [commissiedebat Cultuur en Media](#) plaats. Ter voorbereiding op dit eerste commissiedebat over cultuur en media van de Tweede Kamer in deze samenstelling, wil [Kunsten '92](#), de landelijke belangenvereniging voor kunst, cultuur, erfgoed en de creatieve sector, u graag informeren en inspireren. Wie zijn wij, welke aandachtspunten (onder meer) spelen op dit moment en op welke manieren draagt de culturele en creatieve sector bij aan oplossingen voor maatschappelijke opgaven waar ons land voor staat?

INTRODUCTIE | DE CULTURELE EN CREATIEVE SECTOR

Iedereen heeft iets met cultuur. Allemaal gaan we wel eens naar de bioscoop, luisteren we naar muziek of kijken we af en toe een crimi op TV. Miljoenen mensen lezen boeken, dansen op een popfestival, gaan naar een museum of wandelen langs monumentale gebouwen in één van onze binnensteden. Nederland kent een rijke culturele en creatieve sector met vele disciplines, van beeldende kunst, podiumkunsten (o.a. (pop)muziek, musical, theater, dans, cabaret), film en erfgoed, tot architectuur, ontwerp en letteren. De sector draagt bij aan ons welzijn, aan de kwaliteit van ons onderwijs en aan een gezonde democratie. Kunst en cultuur leveren ook geld op. De bijdrage van werkenden en organisaties in de sector is 3,4% van het bruto nationaal product. Dat is € 26,5 miljard. 4,3% van de totale werkgelegenheid komt voor rekening van de sector. Cultuur en media zijn belangrijk voor andere bedrijven en export; zo wordt 26,6 % van de cultuur- en mediaproducten afgezet in het buitenland. Tegelijkertijd is de rol van de overheid hierin relatief klein: de totale investeringen in cultuur zijn op rijksniveau maar 0,3 % van de totale rijksbegroting voor 2024. Maar zij zijn uiterst belangrijk omdat zij een financiële basis leggen onder een deel van de sector.

ACTUELE AANDACHTSPUNTEN

Toegang tot cultuur

Op 26 januari 2024 presenteerde de Raad voor Cultuur zijn advies *Toegang tot Cultuur: op weg naar een nieuw cultuurbestel*. De uitgebreide reactie van Kunsten '92 op het advies is bijgevoegd. Kunsten '92 herkent de analyse van de raad en stelt voor te concentreren op de elementen die de stelselverandering die de raad noemt om het bestel toekomstbestendig maken. Dat zijn wat Kunsten '92 betreft de volgende vijf punten:

1. De voorstellen om het bestel toegankelijker te maken ook voor het publiek. Iedereen heeft recht op cultuur.
2. Ten behoeve van doelstellingen van cultuurbeleid moet de wettelijke verankering van cultuur duidelijk en verstevigd worden;
3. Vanwege toegang tot cultuur voor en door iedereen moet een werkbare en vruchtbare samenwerking tussen verschillende overheden (één overheid) gecreëerd worden;
4. Om bureaucratie en administratieve lasten te verminderen moet financiering van cultuur verruimd en vereenvoudigd worden;
5. Er moet een bodem worden gelegd onder de bestaanszekerheid van makers, kunstenaars en artiesten.

Cultuurbeoefening

Niet alleen wordt er in Nederland op hoog niveau talent ontwikkeld, kunst gemaakt en aan het publiek gepresenteerd, ook speelt cultuur een rol in de vorming van de toekomstige generaties. Cultuureducatie draagt bij aan vaardigheden als creativiteit, weerbaarheid, mediawijsheid, overbruggen van verschillen, kritisch burgerschap en kansengelijkheid.

Ook beleven veel kinderen, jongeren en volwassenen veel plezier aan kunstbeoefening in de vrije tijd. Cultuurparticipatie geeft uiting aan het mens-zijn, zorgt voor maatschappelijke binding en draagt bij aan welzijn en mentale gezondheid. Daarom is het belangrijk te investeren in cultuureducatie en -participatie.

De zojuist gepubliceerde beleidsevaluatie cultuureducatie laat zien hoe het onderwijs en de culturele sector samen op professionele wijze invulling geven aan de opdracht om alle kinderen en jongeren met kunst en cultuur kennis te laten maken. De culturele sector beschikt over deelbare kwantitatieve data om de effecten van die inspanningen meetbaar te maken en vanuit daar cultuureducatie en -participatie structureel te verankeren. We willen immers dat iedereen waar ze ook wonen en wat hun achtergrond ook is gelijke kansen op ontwikkeling heeft.

Kunsten '92 pleit voor structureel beleid voor cultuurbeoefening en voor uitbreiding van het succesvolle Cultuurkaartfinancieringsmodel naar het primair onderwijs.

Arbeidsmarkt

Kunsten '92 is verheugd dat de staatssecretaris van Cultuur en Media op 15 november 2023 aanvullende middelen beschikbaar heeft gesteld voor rijksgesubsidieerde instellingen en cultuurfondsen, zodat zij makers en werkenden eerlijk kunnen betalen. Hiermee komt de bestaanszekerheid van makers en werkenden in de culturele en creatieve sector dichterbij. Wel zijn er nog enkele 'blinde vlekken'. De staatssecretaris roept medeoverheden op haar beleid te volgen. Gemeenten en provincies staan hier positief tegenover. Dit vraagt naast genoeg middelen in het gemeente- en provinciefonds dat de wet- en regelgeving ten aanzien van de arbeidsmarkt ook is gericht op de vele zzp'ers in de culturele en creatieve sector. Naast eerlijke betaling is aandacht voor sociale veiligheid van groot belang.

Kunsten '92 pleit voor voldoende aandacht voor de positie van makers en werkenden in de culturele en creatieve sector, bij de wet- en regelgeving op het terrein van de arbeidsmarkt.

Gemeente- en provinciefonds

Gemeenten en provincies spelen een belangrijke rol voor de spreiding van kunst, cultuur en erfgoed over Nederland en voor de toegankelijkheid er van voor en door iedereen. Om dit te realiseren is het belangrijk dat er, ook na het zogenaamde 'ravijnjaar' van 2026, genoeg middelen blijven gaan naar het gemeente- en provinciefonds, zodat er in elke dorp, stad en regio ook passende culturele voorzieningen zijn.

Kunsten '92 pleit ervoor dat blijvend voldoende middelen voor culturele voorzieningen beschikbaar worden gesteld voor het gemeente- en provinciefonds.

Erfgoed

De zorg voor ons erfgoed is een wettelijke basistaak. De Rijksoverheid heeft hierin een spilfunctie. Denk hierbij aan het behoud van onze monumenten, maar ook aan het koesteren van ons culturele erfgoed. Dit erfgoed speelt een cruciale rol in het vormgeven van onze leefomgeving en draagt bij aan de identiteit en verbondenheid van onze samenleving. Daarnaast kan erfgoed een rol van betekenis spelen in grote opgaven zoals woningbouw, klimaatadaptatie en de landbouwtransitie. In een specifieke brief aan de Kamer over erfgoed, van de overkoepelende erfgoedorganisaties Federatie Instandhouding Monumenten (FIM), Erfgoedvereniging Heemschut en het Erfgoedplatform van Kunsten '92, pleiten wij ervoor dat uw Kamer de komende jaren het belang van erfgoed meeneemt, niet alleen op het gebied van cultuur, maar ook bij het vormgeven en behandelen van de ruimtelijke ordening.

DE CULTURELE EN CREATIEVE SECTOR IN MAATSCHAPPELIJKE OPGAVEN

Op verschillende manieren draagt de culturele en creatieve sector bij aan oplossingen voor maatschappelijke opgaven waar ons land voor staat. Dat wordt onderschreven door het onderzoek 'In de Schijnwerpers, Groeipotentie voor de culturele sector door bijdragen aan maatschappelijke opgaven', dat uw kamer afgelopen jaar heeft laten uitvoeren. Bovendien laat dit rapport zien dat er sprake is van nog veel onbenut potentieel voor de culturele en creatieve sector.

Cultuur en duurzaamheid

Ontwerpers en makers in de culturele en creatieve sector spelen een belangrijke rol in de overgang naar een duurzame toekomst. Kunst, cultuur, erfgoed en de creatieve sector hebben een rol ter bevordering van duurzaamheid, zowel binnen de sector zelf (ACTIEalsCultuur) als in de samenleving. De motie Akerboom cs. vraagt te onderzoeken welke handvatten er zijn om de culturele sector te verduurzamen. Het advies Cultuur Natuurlijk van de Raad voor Cultuur doet hier enkele suggesties voor. Deze kunnen ingevuld worden door het instellen van een centraal coördinatiepunt voor de culturele en creatieve sector dat:

1. Verduurzaming van de culturele en creatieve sector aanjaagt;
2. De sector in staat stelt een sleutelrol te spelen in de transitie van verduurzaming van/in andere sectoren, ten behoeve van verbeelding en het vergroten van bewustwording in de samenleving.

Een publiek private samenwerking behoort tot de mogelijkheden. Hiervoor is een investering van de rijksoverheid belangrijk.

Cultuur en wetenschap

In opvolging van de brief van de Jonge Akademie van Kunsten aan minister Dijkgraaf van OCW over hoe kunst en wetenschap elkaar versterken, hebben de Akademie van Kunsten, Waag Future Lab en Kunsten '92 een pamflet gepubliceerd met de oproep om de veranderkracht van culturele makers en denkers in te zetten ten behoeve van toekomstgerichte, maatschappelijke ontwikkelingen. Samen met de Jonge Akademie hebben de genoemde organisaties een voorstel ingediend voor een nieuw programma voor Kunst, Wetenschap en Samenleving.

Cultuur en gezondheid

De druk op de gezondheidszorg blijft groeien. Inzet van kunst en cultuur kunnen een preventieve werking hebben en kosten besparen. Daarom verdienen kunst en cultuur een prominente plaats in de gezondheidszorg: het bewezen effect van kunst op de algemene gezondheid wordt in Nederland nog te weinig ingezet. Kort geleden is de whitepaper 'Arts in Health' gelanceerd, waarin de huidige stand van zaken rond de toepassing van kunst en cultuur in de Nederlandse gezondheidszorg verkend. De betekenis van kunst en cultuur in relatie tot zorg is drieledig: 1) kunst heeft meerwaarde voor de patiënt, 2) kunst en cultuur kunnen bijdragen aan de cultuurverandering in de zorg, en 3) via kunst en cultuur kunnen zorginstellingen personeel langer aan zich binden. Kunst en zorg kunnen huidige en toekomstige uitdagingen in de gezondheidszorg het hoofd bieden, zoals ook de bestuurlijke conferentie Krachtige Koppeling over de verbinding tussen cultuurdeelname, welzijn en zorg liet zien. Zo wijst onderzoek bijvoorbeeld uit dat zingen in een koor of een museumbezoek niet alleen plezierig en inspirerend is, maar ook aantoonbare voordelen heeft voor de gezondheid.

Cultuur en ruimtelijke ordening

Kunst, cultuur, erfgoed en de creatieve sector spelen een belangrijke rol bij de herinrichting van Nederland en dus bij ruimtelijke ordening. We hebben met zijn allen de opdracht om de kwaliteit van onze leefomgeving - in architectonische, ecologische, kunstzinnige, sociale en duurzame zin - te waarborgen. Alle investeringen die we nu doen, bepalen de context voor toekomstige generaties. Het is van groot belang dat we ons lokale, regionale en nationale kwaliteitsstelsel, oftewel het proces van advisering over omgevingskwaliteit, zo inrichten dat we ook in de toekomst goede omgevingskwaliteit krijgen en behouden. Uw collega Kamerleden [debatteren](#) hierover op 22 mei 2024 in de commissie Binnenlandse Zaken.

Cultuur en brede welvaart

Brede welvaart is er alleen wanneer voorzieningen bereikbaar en toegankelijk zijn. Dit betekent dat elke kern, dorp en stad bereikbare voorzieningen heeft voor ontspanning en ontwikkeling voor iedereen. Het gaat om voorzieningen als een bibliotheek in de buurt, cultuureducatie via [school en omgeving](#) en via muziekscholen, en om andere plekken om aan cultuur deel te nemen en die te beleven. Kunst en cultuur brengen mensen bij elkaar, helpen tegen [eenzaamheid](#) en gaan polarisatie tegen. Kunst en cultuur zijn tevens drijvende krachten (fundamenten) achter regionale en stedelijke ontwikkeling. Investeren in culturele infrastructuur draagt bij aan levendige en weerbare gemeenschappen en zorgt voor een goed vestigingsklimaat. Het trekt bezoekers aan en versterkt de lokale en regionale economie. Investeren in cultuur is investeren in leefbare dorpen en wijken.